

Schooladvies

Ongelijke kansen door afkomst

Recent onderzoek laat zien dat leerlingen met hoger opgeleide ouders een grotere kans hebben op een hoger schooladvies van de leerkracht in groep 8, dan leerlingen van lager opgeleide ouders. Dit ongeacht de prestaties van deze leerlingen. Dit kan een rationele afweging zijn van de leerkracht, maar kan ook wijzen op onterecht minder kansen voor leerlingen met lager opgeleide ouders.

Verschillen in onderwijsuitkomsten kunnen vele oorzaken hebben. Ouders – de genen die zij doorgeven, hun opvoeding en aspiraties – zijn daarbij een belangrijke factor. Zouden alle ouders evenveel belang hechten aan een succesvolle schoolloopbaan voor hun kind en zouden zij dezelfde (financiële én niet-financiële) middelen hebben om de schoolloopbaan tot een succes te maken, dan zouden de verschillen in onderwijsuitkomsten waarschijnlijk kleiner zijn dan nu het geval is. Gezonde voeding, voldoende slaap, bezoeken aan een museum, het zijn voorwaarden die onder hoger opgeleide ouders vaker worden vervuld dan onder lager opgeleiden. Om nog maar te zwijgen over het kunnen betalen van dure bijles-

over te verdelen. Indeling moet dan wel plaats vinden op basis van eerdere schoolprestaties (Korthals, 2012). Een verklaring voor de lagere relatie tussen prestaties en ouderlijke achtergrond is, dat als de schoolleider van de middelbare school vooral rekening houdt met eerdere prestaties van de leerling, de achtergrond van de leerling, en dus ook de invloed van de ouders, een kleinere rol speelt. Waarbij blijft dat ouders invloed hebben op door hun kinderen geleverde prestaties.

Cito en advies

Tot afgelopen schooljaar werden leerlingen in Nederland in de onderwijsniveaus ingedeeld op basis van twee prestatie-maten: het schooladvies van de leerkracht in groep 8 en een tweede objectieve maatstaf. In de meeste gevallen was deze objectieve maatstaf de score op de Cito-eindtoets. Uit onderzoek (Korthals, 2015) blijkt, zoals was te verwachten, dat er een relatie is tussen de opleiding van de ouders, het advies van de basisschool en de Cito toetsscore van het kind. Ook aangetoond is dat leerlingen met hoger opgeleide ouders een hoger schooladvies krijgen dan je op basis van hun prestaties zou mogen verwachten. Deze kinderen hebben dus een extra voordeel van hun hoogopgeleide ouders: een hoger prestatieniveau en daar bovenop een hoger schooladvies.

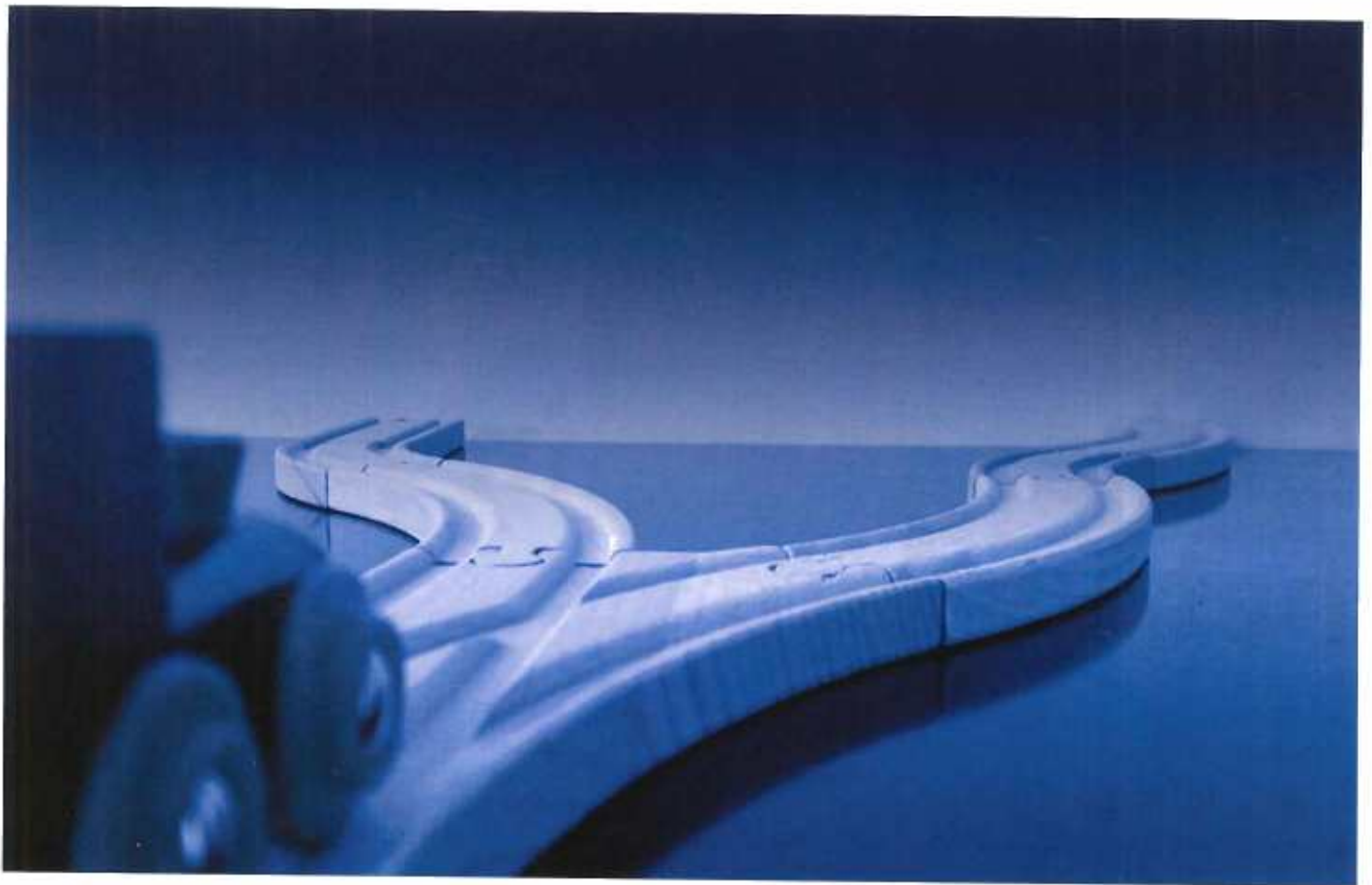
De resultaten van genoemd onderzoek tonen aan dat er met de overgang naar het voortgezet onderwijs

Roxanne Korthals is onderwijs-econoom aan de Universiteit Maastricht. Ze promoveerde deze zomer op onderzoek naar de effecten van het indelen van leerlingen in onderwijsniveaus voor schoolprestaties en onderwijskansen. Email: r.korthals@maastrichtuniversity.nl.

Onderwijsniveaus

De relatie tussen ouderlijke achtergrond en schoolprestaties wordt al jaren uitgebreid onderzocht (zie bijvoorbeeld Jackson, 2013). Hieruit blijkt onder andere dat de invloed van ouders bij het bepalen van de onderwijsniveau-keuze (vmbo, havo of vwo) na de basisschool groot is. Dit is zo in Nederland, maar ook bijvoorbeeld in Duitsland waar leerlingen al op 10-jarige leeftijd in onderwijsniveaus worden opgedeeld. Daarnaast heeft onderzoek, gebruikmakend van data van meerdere westerse landen, aangetoond dat de relatie tussen schoolprestaties en ouderlijke achtergrond kleiner is, als een land een behoorlijk aantal onderwijsniveaus heeft om leerlingen

ongelijke kansen bestaan voor leerlingen met verschillende achtergronden. Naast het feit dat leerlingen met verschillende achtergronden andere keuzes maken, zijn hun keuzemogelijkheden ook anders. Een schoolleider van een middelbare school is namelijk minder geneigd een leerling op een hoger niveau te plaatsen dan het schooladvies, waarmee dit hogere niveau niet tot de keuzemogelijkheden behoort.

Discussie

In het schooladvies dat de basisschool mee geeft, kan de afweging meespelen dat de kans om het hogere schoolniveau succesvol te doorlopen voor de leerling met hoog opgeleide ouders hoger is dan voor het kind met de lager opgeleide ouders. Ook als deze leerlingen dezelfde schoolprestaties laten zien. Juist omdat de hoger opgeleide ouders het kind kunnen helpen door middel van bijles en het bijbrengen van een goede motivatie. Dit is een rationele afweging, maar toch kunnen we ons als samenleving afvragen of we dit wel willen. Misschien willen we liever beide leerlingen het hogere advies geven en de leerling met de lager opgeleide ouders extra hulp geven via de school.

Het kan echter ook zo zijn dat leerlingen met hoger opgeleide ouders om een andere reden een hoger schooladvies krijgen, bijvoorbeeld omdat hoger opgeleide ouders meer geneigd zijn bij de leerkracht aan te dringen op een hoger advies of omdat de leerkracht vatbaarder is voor de argumentatie van hoger opgeleide ouders. Zo kunnen mogelijk niet-rationele overwegingen

van invloed zijn op het bepalen van de onderwijsniveaukeuze en latere maatschappelijke kansen. Dit lijkt onwenselijk voor een samenleving die gelijke kansen nastreeft.

Aangetoond is dat leerlingen met hoger opgeleide ouders een hoger schooladvies krijgen dan je op basis van hun prestaties zou mogen verwachten

Sinds afgelopen schooljaar telt het advies van de basisschool zwaarder mee voor de plaatsing in het voortgezet onderwijs. Het is daarom nog belangrijker dat leerkrachten voor elke leerling een correcte afweging maken. Ongeacht de achtergrond van de kinderen moeten zij zich baseren op de daadwerkelijke prestaties van hun leerlingen.

Literatuur

Jackson, M. (2013, ed.) *Determined to Succeed? Performance versus Choice in Educational Attainment*. Stanford: Stanford University Press.

Korthals, R. (2012) Selection and tracking in secondary education: A cross country analysis of student performance and educational opportunities. *ROA Research Memorandum*, no. 2012/14, Maastricht University.

Korthals, R. (2015) The Pre-Tracking Effects of Parental Background. *ROA Research Memorandum*, no. 2015/05, Maastricht University.